

Jerzy Giedroyc

27.07.1906—14.09.2000

Polityk i publicysta, epistolograf. Twórca i redaktor paryskiej "Kultury".

Jerzy Giedroyc (Jerzy Giedroyc) pochodził ze starego, spolonizowanego rodu litewskiego.

Urodził się 27 lipca 1906 w Mińsku w rodzinie Ignacego Giedroycia i Franciszki Starzyckiej. Dzieciństwo spędził w Rosji (Mińsk, Moskwa, Petersburg). W 1919 rodzina Giedroyciów przeniosła się do Warszawy, gdzie Jerzy ukończył gimnazjum im. Jana Zamoyskiego.

W latach 1924–1929 studiował prawo, a następnie w latach 1930–1931 historię na Uniwersytecie Warszawskim.

Już podczas studiów rozpoczął działalność polityczną – był prezesem "Korporacji Patria" i "Koła Międzykorporacyjnego" w Warszawie, działaczem organizacji akademickiej "Myśl Mocarstwowa" oraz pracownikiem działu zagranicznego Naczelnego Komitetu Akademickiego Polskiego Związku Młodzieży Akademickiej.

Od 1929 do 1935 roku pracował w Ministerstwie Rolnictwa jako referent prasowy i parlamentarny, a od 1935 – w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, jako naczelnik wydziału prezydialnego. Równolegle prowadził działalność publicystyczną.

Od 1930 roku był szefem "Dnia Akademickiego", będącego początkowo dodatkiem tygodniowym do "Dnia Polskiego", następnie samodzielnym pismem (dwutygodnikiem) pod nazwą "Bunt Młodych".

W 1936 roku Jerzy Giedroyc przemianował "Bunt Młodych" na "Politykę", wydawaną odciąż jako tygodnik.

Po wybuchu II wojny światowej jako pracownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu, został ewakuowany do Rumunii, gdzie był najpierw (1939–1940) sekretarzem osobistym swego byłego przełożonego w Ministerstwie Rolnictwa Rogera Raczyńskiego.

W marcu 1941, dzięki pomocy Anglików, został ewakuowany do Stambułu, gdzie zgłosił się do służby wojskowej. Wyjechał do Palestyny, gdzie wstąpił do Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich. Uczestniczył w kampanii libijskiej i walkach w Tobruku.

W latach 1943–1944 był kierownikiem (w randze podporucznika) Wydziału Czasopism i Wydawnictw Wojskowych Biura Propagandy Drugiego Korpusu Polskiego, następnie (1944–1945) – pracownikiem Centrum

Wyszkolenia Broni Pancernej w Gallipoli (Włochy), wreszcie – dyrektorem Departamentu Europejskiego Ministerstwa Informacji Rządu RP w Londynie (1945).

W 1946 roku Jerzy Giedroyc – dzięki pomocy Drugiego Korpusu i kredytowi zaciągniętemu w Funduszu Żołnierskim – założył w Rzymie wydawnictwo dla demobilizowanych żołnierzy: Instytut Literacki.

W 1947 roku Instytut (za zgodą gen. Andersa) został przeniesiony do Francji, najpierw – na krótko – do hotelu Lambert w Paryżu, a następnie do Maisons Laffitte pod Paryżem, gdzie – po spłaceniu przez Giedroycia zobowiązań wobec Drugiego Korpusu – zaczął funkcjonować jako instytucja całkowicie niezależna.

W 1947 r., nakładem Instytutu, ukazał się pierwszy numer czasopisma "Kultura" (wówczas kwartalnika), które wkrótce miało się stać najważniejszym czasopismem powojennej emigracji polskiej oraz ośrodkiem skupiającym najwybitniejszych polskich publicystów i pisarzy emigracyjnych.

W 1953 roku zaczęły się ukazywać pozycje serii wydawniczej Biblioteka "Kultury". Ogółem ukazało się 637 numerów "Kultury" (ostatni w październiku 2000) i – do września 2000 – 511 tomów Biblioteki "Kultury" (w tym 132 numery "Zeszytów Historycznych").

Jerzy Giedroyc otrzymał doktoraty honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1991), Uniwersytetu we Fryburgu (Szwajcaria, 1996), Uniwersytetu Wrocławskiego (1998), Uniwersytetu w Białymstoku (1998), Uniwersytetu Warszawskiego (1998), Uniwersytetu Szczecińskiego (2000), Uniwersytetu Lubelskiego (2000).

Był honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego (1991), laureatem nagrody Polskiego PEN Clubu (1989), nagrody im. Św. Brata Alberta (1993) oraz nagrody "Polityki" (1995) i nagrody "Złotego Berła" Fundacji Kultury Polskiej (1999).

Otrzymał odznaczenia: Legia Honorowa (1938), Krzyż Oficerski Korony Rumuńskiej (1930), Krzyż Kawalerski Korony Belgijskiej (1938), estoński Order Białej Gwiazdy (1932). Krytycznie patrząc na stosunki panujące w Polsce po 1989 roku, odmówił przyjęcia najwyższego polskiego odznaczenia – Orderu Orła Białego. **Odnaczony francuskim Krzyżem Oficerskim Legii Honorowej (1996). W 1997 roku otrzymał honorowe obywatelstwo Litwy, a w 1998 roku – Order Giedymina.**

Zmarł 14 września 2000 roku w Maisons-Laffitte pod Paryżem.

Po śmierci "Redaktora", zgodnie z jego życzeniem "Kultura" przestała wychodzić; ostatni numer ukazał się w październiku 2000 roku.

Źródło opisu: <https://culture.pl/pl/tworca/jerzy-giedroyc-jerzy-giedroyc>